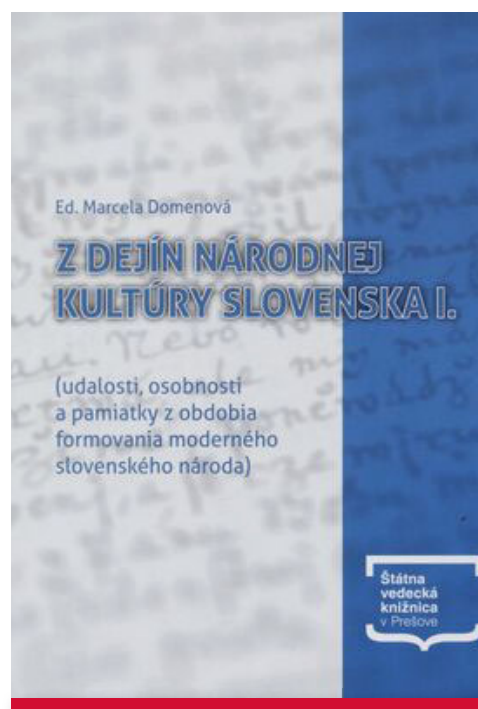

DOMENOVÁ, Marcela (eds.) *Z dejín národnej kultúry Slovenska – udalosti, osobnosti a pamiatky z obdobia formovania moderného slovenského národa*. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2019. 212 s. ISBN 978-80-89614-64-6.

Štátna vedecká knižnica v Prešove vydala v roku 2019 prvé číslo zborníka *Z dejín národnej kultúry Slovenska – udalosti, osobnosti a pamiatky z obdobia formovania moderného slovenského národa*. Autori príspevkov v zborníku približujú osudy slovenských dejateľov a intelektuálov, ale i miest a inštitúcií, ktoré mali významný vplyv na spoločenské a politické dianie na území Slovenska v 18. a 19. storočí, teda v období, ktoré bolo pre formovanie štátu kľúčové.

Zostavovateľkou a editorkou zborníka je Marcela Domenová, ktorá sa prihovára čitateľovi úvodným článkom s adekvátnym názvom *Benevolo lectori*. Autorka v ňom stručne predstavuje konferenciu *Udalosti a osobnosti formovania moderného slovenského národa* (knižná kultúra – jazyk – školstvo – osveta), ktorá predchádzala zborníku a ktorá sa konala v apríli 2018 v Prešove. Zborník prináša na 211 stranách Odborné štúdie (11), Články (1), Úvahy (2), Jubileá (1), Kroniky (2) a Recenzie (6). Zborník je koncipovaný z tematicky rôznorodých príspevkov.

Jadro zborníka obsahujú príspevky zamerané na dobové osobnosti. V úvode je zaradená štúdia zostavovateľky Marcely Domenovej s názvom *Geograf, kartograf a pedagóg Ján Tomka-Sáska a jeho dielo v historických knižniciach mesta Prešov*. Autorka v ňom predstavila osobnosť kartografa zemianskeho pôvodu Jána Tomka-Sáskeho, a tým zároveň priblížila i jeho spoluprácu so známym zvolenským rodákom Matejom Belom. Marcela Domenová je autorkou aj ďalšej štúdie s názvom *Torzo knižnice SEM JMB v Prešove v historickom fonde ŠVK v Prešove*, v ktorej sa zameriavala na pozostatky historickej knižnice dnes už neexistujúcej inštitúcie Sdruženia evanjelickej a. v. mládeže Jednota Mateja Bahila v Prešove. Ďalšou je štúdia Gabriely Olšavskej nazvaná *Diela A. F. Kollára vo fondoch historických knižníc mesta Prešov*. Autorka predstavila literárnu tvorbu Adama Františka Kollára nachádzajúcu sa v prešovských inštitúciách. Tieto autorky spolupracovali aj na štúdiu *Pamiatky knižnej kultúry z obdobia formovania moderného slovenského národa v historickej Kolegiálnej knižnici v Prešove (vybrané okruhy a diela z rokov 1780 – 1875)*. Venovali sa v nej vybraným slovenským spisom z obdobia konca 18. a začiatku 19. storočia. Pavol Markovič analyzoval dvoch spisovateľských velikánov vo svojej typologickej reflexii s názvom *Učenci, básnici, polyhistori – Ján Kollár a Johan Wolfgang Goethe*. Osobnosti Bohuslava Tablica a jeho kolegom sa venujú dve štúdie. Prvou je *Michal Inštoris Mošovský v literárnohistorickej a básnickej reflexii Bohuslava Tablica* od Lenky Riškovej a druhou je *K počiatkom osvietenskej beletristickej tvorby: Slovenskí veršovci I. Bohuslav Tablic v kontexte literatúry pre deti* od Martiny Petrikovej. Nasleduje práca Libuše Frankovej s názvom *Účasť Adama a Jána Hlovíkovcov na národnokultúrnom živote Slovákov na historickom území východného Slovenska*. Práca bola napísaná k 225. výročiu narodenia Adama Hlovíka. Lucia Němcová sa vo svojom texte *Martin Hattala a jeho dielo v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove* zamerala na analýzu diela významného slovenského pedagóga a teológa Martina Hattalu nachádzajúceho sa v zbierkach ŠVK v Prešove. V štúdiu nazvanej *Štúrovo Slovenské národné noviny o živote obyvateľov východného Slovenska v roku 1847* autorka Nadežda Jurčišinová analyzovala novinové články z vybraného periodika, ktoré poukazovali na ťažké životné podmienky a na chudobu a hlad obyvateľov v oblasti Spiša, Šariša, Zemplína a Abova. Renáta Kočišová sa vo svojom príspevku *Zberatelia slovenských ľudových piesní východoslovenského okruhu v období národného obrodovania* sústredila na spevník *Slovenské spevy*, ktorý bol zostavený v 19. storočí a obsahoval súdobú i historickú ľudovú hudobnú tvorbu, ktorá sa stala súčasťou nášho kultúrneho dedičstva. Autorka v príspevku opisuje zbieranie, triedenie a uchovávanie ľudových piesní.

V ďalšej časti zborníka sa Lucia Oravec Koreňová v príspevku *Založenie slovenského evanjelického a. v. gymnázia v Revúcej (sonda do problematiky v kontexte dejinného obdobia)* zaoberá okolnosťami vzniku prvého slovenského gymnázia v Revúcej.

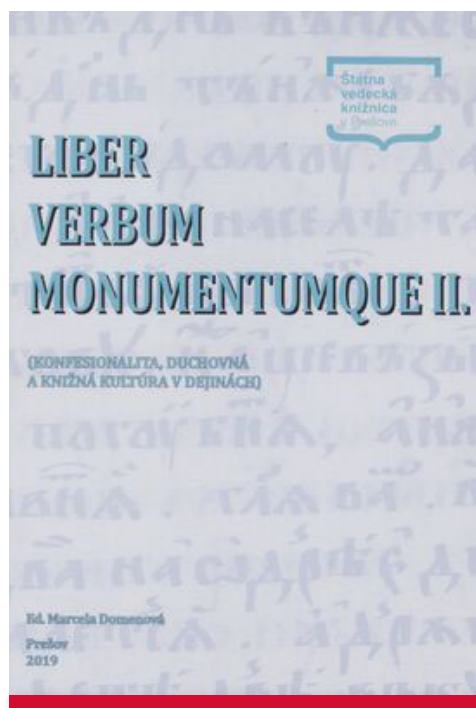
V kapitole Úvahy autorka Marta Germušková v príspevku *Fenomén slovenskej revolúcie 1848 – 1849 a jej lídri v kontexte politiky i literatúry* rozvíja historický kontext slovenskej revolúcie s ohľadom na generáciu štúrovských predstaviteľov romantizmu. Úvaha s názvom *K počiatkom slovenskej literatúry pre deti a mládež (niekoľko zaujímavostí o osvietenskej školskej literatúre ako digitalizovanom kultúrnom dedičstve v čítaní detí a mládeže)* od autorky Martiny Petríkovej sa sústreďuje na zaujímavú tému rozvoja detskej a školskej literatúry ako reakcia na súdobé sociálno-ekonomické faktory v období osvietenstva na Slovensku. *Milan Hodža – osobnosť európskeho formátu* je názov príspevku od Ivany Polákovej v kapitole Jubileá.

Do časti Kronika prispela Gabriela Oľšavská dvoma príspevkami. V texte nazvanom *Od monarchie k republike: zlomové udalosti na stránkach dobovej tlače a ich reflexia v knižnej kultúre (výstava, ŠVK v Prešove, november 2018 – február 2019)* stručne približuje výstavu skoncipovanú pri príležitosti 100. výročia ukončenia 1. svetovej vojny, rozpadu Rakúsko-Uhorska a vzniku Československej republiky. V článku *Slovenská republika rád a jej odraz v literatúre a historickej spisbe (odborná výstava, ŠVK v Prešove 21. 6. 2019 – 14. 9. 2019)* je uvedená charakteristika výstavy usporiadanej pri príležitosti 100. výročia SRR.

Recenzovaný zborník je komplexným pohľadom na vývoj národného povedomia a život Slovákov. Ako celok je prínosom najmä pre odbornú knihovnícku obec. Obrazová príloha v niektorých príspevkoch slúži na dokreslenie konkrétnej témy a každý článok obsahuje resumé v anglickom jazyku.

Alexandra Ballová, MPhil.

DOMENOVÁ, Marcela (eds.) *Liber – verbum – monumentumque II. (Konfesionalita, duchovná a knižná kultúra v dejinách)*. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2019. 176 s. ISBN 978-80-89614-63-9.

Štátna vedecká knižnica v Prešove pri príležitosti dvoch jubileí gréckokatolíckej cirkvi, a to 200. výročia založenia prešovského biskupstva a 10. výročia povýšenia tohto biskupstva na arcibiskupstvo, usporiadala v roku 2018 medzinárodnú konferenciu pod názvom *Dejiny knižnej a duchovnej kultúry Slovenska*. Časť príspevkov, ktoré odzneli na tejto konferencii bola spolu s ďalšími štúdiami zaradená do recenzovaného zborníka *Liber – verbum – monumentumque II. (Konfesionalita, duchovná a knižná kultúra v dejinách)* z produkcie Štátnej vedeckej knižnice (ŠVK), ktorého editorkou je Marcela Domenová. V poradí druhé vydanie nekonferenčného zborníka vyšlo v Prešove v roku 2019. Zborník obsahuje 12 štúdií, 3 správy v časti Kronika/Správy a 13 recenzií v kapitole Recenzie/Anotácie. Väčšina príspevkov je v slovenskom jazyku, objavili sa však aj dva príspevky v ukrajinskom jazyku.

Príspevky ponúkajú široké spektrum informácií o gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, o jej kultúre, histórii a o jej členoch. Vďaka tomu podáva zborník ucelený obraz o fungovaní tejto inštitúcie v rámci skúmaného obdobia.

Z príspevkov zameriavajúcich sa na dejiny knižnej kultúry možno spomenúť *Schematizmus ako prameň k dejinám Prešovského gréckokatolíckeho biskupstva*, v ktorom Kamila Fircáková predstavila schematizmy ako unikátne dokumenty umožňujúce zaujímavý vhlad do dejín prešovského gréckokatolíckeho biskupstva alebo príspevok „*Catalogus Librorum*“ Gregora Tarkoviča z roku 1841 od dvojice autoriek Marcely Domenovej a Gabriely Oľšavskej. Druhý spomenutý príspevok podal obraz o Gregorovi Tarkovičovi ako o významnom knižnom cenzorovi a prvom biskupovi novovzniknutej Prešov-